

Suhtekorraldus köögiviljaaias

Lugeja Järvamaalt soovis teada, milliseid aiakultuure sobiks lähestikku kasvatada, et need üksteisele soodsalt mõjuksid. Toome siinkohal ära valiku selt-silistaimedest köögiviljaaias, võttes aluseks Bob Flowerdew' raamatu "Selt-silistaimed".

- **HERNED** – eelistavad ube, porgandeid, kartuleid, kõrvitsalisi, naereid. Ei saa läbi laugulistega.
- **KARTULID** – eelistavad herneid, ube, sparglit, ristõielisi. Ei saa läbi tomatite ja kurki-dega.
- **KÕRVITSALISED** (kõrvits, suvikõrvits, patisson, melon) – eelistavad ube ning maisi. Ei saa läbi herneste, põldoa ja kartuliga.
- **LAUGULISED** – eelistavad peeti, salatit, maasikat, aedpiparrohtu ja tomateid. Ei saa läbi liblikõielistega.
- **OAD** – eelistavad sellerit, kõrvitsalisi, kartuleid, maasikaid. Ei saa läbi laugulistega.
- **PAPRIKA** – eelistab basiilikut. Ei saa läbi nuikapsa ja redisega.
- **PORGAND** – eelistab murulauku, porrulauku, salatit, laugulisi, herneid.
- **PORRULAUK** – eelistab porgandit, sellerit ja sibulaid.
- **PEET** – eelistab ube, ristõielisi, laugulisi, nuikapsast, pastinaaki, naerist ja kaalikat. Ei saa läbi õisoaga.
- **SALAT** – eelistab porgandeid, kõrvitsalisi, redist, maasikaid.
- **SELLER** – eelistab ristõielisi, redist, maasikaid, aed-haraputke.

TT

Tomatilehe-laiksus.

Pruunilaigulised tomatilehed

Äkki tekkisid mu tomatitaimede lehtedele väikesed pruunid laigud. Neid ilmub järjest juurde. Laigulised lehed kolletuvad ja kuivavad. Mis haigus see on ja kas saab seda tõrjuda?

Vastab
VÄINO PALLUM

Pruunikaid laike tomatilehtedel võivad tekitada tomatihelelaiksus ja -kuivlaiksus. Selles on süüdi seemed. Esimesel juhul *Septoria lycopersici* var. *lycopersici* ja teisel *Alternaria solani*.

Mõlema patogeeni laigud ilmuvad algul alumistel lehtedel. Helelaiksuse laigud on algul väikesed, vaid 2–2,5mm läbimõõduga. Neid on arvukalt ja nad paiknevad lähetikku. Haigus ilmneb tavaliselt 2–3 nädalat pärast taimede väljaistutamist, kuid see võib tabada tomatilehti ka juba istikufaasis.

Haiguse süvenedes laigukesed liituvad ja suurenevad (kuni 5 mm). Laigud on pruunikashallid, ümarad, tumeda selgepiirilise äärisega ja keskelt sageli heledamad. Neil moodustuvad mustad punktikesed – seene viljakohad pükniidid ehk algeoslad. Sagedamini võib neid näha lehtede alaküljel, aga mitte ilma luubita.

Pükniidide olemasolu kindlaks tegemine lubab kõige selgemini eristada helelaiksust kuivlaiksusest. Rohkel esinemisel kahjustatud lehed kolletuvad, kuivavad ja varisevad ning seeläbi tekib saagikadu, mis võib olla 20–30%. Helelaiksus levib hästi, kui õhk on soe (20–25°) ja ühtlasi ka niiske.

Kuivlaiksus tabab tomatit enamasti hiljem kui helelaiksus. Sel pu-

Kuivlaiksus.

hul on laigud kohe suuremad – algul kuni 5 mm, hiljem haiguse süvenedes 10–20 mm. Värvilt on laigud hallikas- või mustjaspruunid, ümarad või kandilised. Vanematel laikudel on kontsentiline viirustus. Lehekude laikude kohal kuivab ja rebeneb. Haiguslaikudega lehed on ebatasased, haprad ning kuivavad.

Mõnikord harva võivad nakatuda ka tomati viljad. Sel juhul on pruunikas laik viljavarre alusel. Suure õhuniiskuse korral moodustub laigule patogeeni must sametjas eoskirm.

Kuivlaiksuse arengut soosib kõige enam temperatuur üle 25° koos õhuniiskuse perioodilise muutusega.

Vastuabinõuna tuulutage kasvu-maja ja vältige suurt õhuniiskust. Hoiduge liigse lämmastikväetise kasutamisest. Ennetamiseks pritsige tomatitaimi põldosjateega.

Kui haigus ilmneb, kõrvaldage haiguslaikudega lehed ja põletage. Sügisel koristage ja hävitage kõik taimejätmed. Kogu kasvu-maja desinfitseerige korralikult, samuti tarvitav inventar. Toestamiseks kasutage uut või põhjalikult desinfitseeritud materjali.